

Anni Paajaste tuonilmaisiiin

Anni Paajaste (ent. Peksujeff, os. Peksujeff) kuoli sadan vuoden ikäisenä Varpaisjärvelä 7. syyskuuta 2002. Hän oli syntynyt Kostamuksessa 15.2.1902, asunut Vuokkiniemellä ja tullut Varpaisjärvelle sodan tuoksinassa 1944.

Anni syntyi Ortjo ja Jeli Peksujeffin kymmenlapsiseen perheeseen ja vietti lapsuutensa Kostamuksen Suojärvellä. Rajat olivat tuolloin auki ja kauppa käytiin puolin ja toisin. Annin isä, Ortjo, kulki hevosella ja kantoi laukkaa. ruottismiehet, niin kuin Karjalassa laukunkantajia kutsuttiin, lähtivät syksyllä, kun vilja oli saatu leikattua ja kesä toi heidät takaisin kotiin. Annin äiti, Jeli, ei ollut runonlaulajia, mutta taisi iänelle itkun.

Karjalan levottomuudet toivat Annin siskonsa kanssa ensimmäisen kerran Suomeen 1921. Seuraava kesä kului Ota-vassa kotitalouskoulussa ja talvi kansanopistossa. Iro-sisko palasi koti-ikävässä Karjalaan 1923, Anni jäi vielä joksikin aikaa Suomeen piikomaan ja seurasi sitten siskoa perässä. Kotikonnuillaan hän tapasi mieheksensä purlakan, Juho Peksujeffin, jonka kanssa avioitui. He asettuivat asumaan Annin anopin elomaille Vuokkiniemen Tollonjoelle. Perheeseen syntyi neljä poikaa, Teppo, Niilo, Kalle ja Vaseli., ainoa tytär kuoli tapaturmaisesti lapsena. Juho oli metsänvartijana ja Anni työskenteli kolhoosissa mm. postinkantajana. Lisäelantoa saatiin pääasiassa kalastamalla, joskus saatiin pataan riistaakin.

Talvisota katkaisi arkisen aherruksen ja vei perheen Vienan Kemiin, josta keväällä palattiin kotiin. Jatkosodan alkaessa väestöä ei enää evakuoitu, vaan käskettiin siirtyä syvemmälle Kuittijärven suuntaan. Annikin aloitti poikineen veneamatkan, mutta palasi jo alku-

taipaleelta takaisin Vuokkiniemeen, kuten moni muukin kyläläinen. Vielä 100-vuotisjuhliksaan Anni-mummo muisteli juhlaväelle omin sanoin tätä matkaansa. Kun venäläiset perääntyivät, he polttivat kylien ruokavarastoja mennessään. Kostamuksessa tiedettiin olevan jauhoja ja Vuokkiniemen miehistä valittiin joukko säkkejä hakemaan. Yksi matka onnistui, mutta toisella kerralla osui venäläisten partio vastaan ja neljästä miehestä kaksi ammuttiin. Toinen heistä oli Juho Peksujeff.

Pitkä evakkotie oli kuitenkin vielä edessä; 1944 alkoi Annin uusi matka Suomeen poikien kanssa. Karjalaa jäivät Annin äiti Jeli sekä kaikki sisarukset. Useiden muiden Vienasta tulleiden perheiden mukana Anni ja pojat joutuivat Ylä-Savoon Alapitkän pakolaisleirille. Ensimmäinen koti löytyi Lukkarilasta, Varpaisjärveltä. "Harmitti tietysti aikanaan, kun piti lähteä. Emme me lähteneet hyvää etsimään, olisimme tyytynyt siihen, mitä oli, mutta sota toi. Tavallisen ihmisen on vietävä piittä piiloon.", muisteli Anni-mummo Suomeen tulosta. "Ei meillä ollut tietoa minkälaiseksi elämä kotiseudulla muodostuu. Osa läksi, osa jäi. Mutta en minä haaveile takaisinpaluusta."

Annin elämä asettui Varpaisjärvelle. Toimeentuloa hän hankki pyykkiä pesemällä ja leipomalla, pojat kantoivat kortensa kekkoon kukin tahollaan. Aikaa myöten valmistui myös oma mökki. Annilla oli taito elää suu säkkiä myöten ja hän oli aina vähään tyytyväinen. Uutteruudellaan ja omalla persoonallaan hän hankki paikkansa ja arvostuksen paikkakuntalaisten joukossa. Myöhemmin, Niilola lukuun ottamatta, sukunimi vaihtui Peksujeffista Paajasteeksi. Iän karttuessa Anni muutti kirkonkylälle. Hän kulki usein kävellen tuon kymmenen kilometrin matkan mökille, missä hän vietti vielä pitkään kesänsä. Mökillä hän hoiti niin sipulit, perunat kuin kesävieraatkin. Anni oli myös innokas kalastaja. Vielä 80-vuotiaana hän veneessä seisten laski ja nosti verkot. "Myössytty, myössytty!", evästi Anni eikä soutaja alkuun tiennyt, mitä piti tehdä.

Sukua oli jäänyt rajan molemmille puolelle ja yhteydenpito oli pitkään mahdo-

tonta. Liki kolmenkymmenen vuoden eron jälkeen Anni sai ensimmäisen kerran sevätä sukulaisiansa Vuokkiniemellä 1971. Sota oli hajottanut sukua aina Siperiaa myöten, mutta monta oli myös paikalla. Anni sai jälleen olla hernerokkasuudessa keskellä Kuittijärveä, rantautua kalamajalle murkinalle, nähdä kotinsa, josta oli evakkoon lähtenyt, käydä Tollonjoella Juhon haudalla sekä laskea alas Jolmosen koskea niin kuin ennen. Useampaan kertaan myöhemmin hän teki vielä nämä samat matkat. Riemullisia hetkiä on ollut, kun sukulaisia on tavattu Karjalassa, niin Vuokkiniemellä, Kostamuksessa kuin Uhtuallakin, ja myöhemmin myös täällä Suomessa.

Anni-mummo kävi mielellään – ja oli myös itse varsin mieleinen vieras – kaikissa lastensa perhejuhlissa. Lukuisina jouluihin saimme kukin pehmeän paketin, jossa oli napakoita kintaita ja sukkiä. Anni oli viimeiseen asti kiinnostunut niin lastenlasten kuin lastenlastenlastensa tekemisistä ja eteenpäinmenosta elämässä. Hän kertoili heistä mielellään ja oli ylpeä erilaisista saavutuksista. Mieluinen yllätys oli viime jouluihin lastenlastenlasten järjestämä yksityinen joulukonsertti. Anni oli vielä iän karttuessa ajan tasalla laajemmaltikin maailman tapah-

tumista. Hän osallistui myös ahkerasti seurakunnan tapahtumiin. Kirkossa ja seuroissa hän kulki ihan viime vuosin asti.

Oma heimo ja juuret nousivat Anni Paajasteelle erityisen merkitykselliseksi viimeisinä vuosina. Kun Vuokkiniemi-seura perustettiin, hänestä tuli innokas juhlia ja seuran jäsen. Huomattavilla lahjoituksilla hän tuki seuraa ja Vuokkiniemi-hankkeita. 100-vuotismarkkipäivänsä muistamiset ja huomionosoitukset hän ohjasi Karjalan Sivistysseuran opiskelijastipendirahtastoon. Akateemikko Pertti Virtaranta haastatteli Annia useaan kertaan vuosien varrella ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nauhoitearkistossa on tallennettuna Annin karjalankielisiä kertomuksia liki viiden tunnin verran. 1994 hänelle luovutettiin Virtaranta-mitali, joka myönnetään merkittävälle Karjalan kulttuurin vaalijoille.

Anni Paajaste oli koko suvulle rakastettu, tärkeä ja merkityksellinen ihminen. Hän saavutti omalla persoonallaan myös laajan ystäväpiirin arvostuksen. Me kaikki toivomme Karjalasta tulleen viestin tavoin: "Olkoon maa hänelle pöyhävä, untuvainen."

TELLERVO PAAJASTE
MARITA PAAJASTE

Toini Kälviäinen täyttää 105 vuotta tammikuussa

Opettaja Toini Kälviäinen o.s. Tserni täyttää ensi tammikuun 8. päivänä Oulussa kunniotettavat 105 vuotta.

Toini on syntynyt Repolassa Tuulivaaran kylässä. Hän teki elämäntyönsä pakolaislasten opettajana ensin Kymminlinnassa ja sitten monien vuosikymmenien ajan Oulun Maikukulassa. Hän on monelle jo aikuisikään kasvaneelle pakolaistyölle – ja pojalle lempeä äitihahmo.

Ikä painaa jo sen verran, että Toini muutti runsas kolme vuotta sitten Karjasillan kodistaan päiväkotia Almaan ja viettää siellä virkeitä vanhuudenpäiviään. Kunto on vielä kohtuullinen, ja loppuvuodesta hän kävi tutustumassa Oulussa esillä olleeseen Pakolaisuus Karjalasta –valokuvanäyttelyyn. Kuvasuurennoksia katsellessaan hän huomasi useita tuttuja ihmisiä vuosikymmenten takaa.

Toini Kälviäisen muisteluksia on julkaistu aiemmin lehdessämme (KH 1-2/1998). Kun pakolaisuus ja vuoden 1923 amnestia ovat näkyvästi esillä tässä numerossa, lainaamme sieltä yhden tähän aiheeseen liittyvän jutun.

Toini pakeni vanhempiensa ja veljiensä kanssa Suomeen loppuvuodesta 1921. Äiti palasi Karjalaan jo keväällä 1922, mutta isä kahden poikansa kanssa vasta uudenvuodenaattona 1924. Kolmas poika oli rajalla vastassa. Toini oli ollut isää veljiään rajalla saattamassa, ja venäläinen rajasotilas oli kehottanut myös häntä tulemaan palaamaan. Toini oli sanonut, että hänellä on Suomessa hyvä opettajan virka. Vaikka rajasotilas oli luvannut hänelle Karjalassa yhtä hyvän viran, Toini ei enää palannut Karjalaan.

– KH:n seuraavassa numerossa kerromme syntymäpäiväjuhlien vietosta.

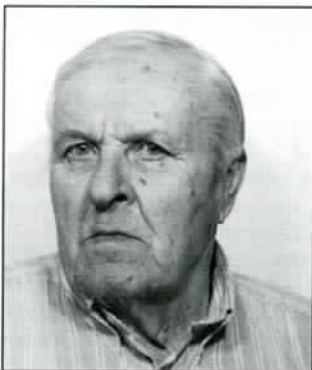

Veera Ahkoila (ent. Moisejeva) siirtyi tuonilmaisiin 28.9.-02 Ruotsin Norrköpingissä 84 vuoden iässä. Hän oli syntynyt 4.9.1918 Pistojärven Kiimasvaaran kylässä Ivan ja Sandra (o.s. Malinen Lonkasta) Moisejevin tyttärenä. Jatkosodan päätyttyä Veera Suomeen ja siirtyi 1948 Ruotsiin

Ensi kevään heimojuhlat

Karjalan Sivistysseuran vuosikokous ja heimojuhla oheistapahtumineen pidetään ensi keväänä Helsingissä huhtikuun ensimmäisessä viikonvaihteessa **5.-6.4.2003**. Juhlapaikkoina ovat ortodoksisen seurakunnan sali lauantaina ja sunnuntaina Balderin sali Suurtorin varrella. Ainakin Uhtua-seura ja Vuokkiniemi-seura ovat ilmoittaneet pitävänsä kokouksensa heimoviikonloppuna.

Juhlaa valmistelee paikallistoimikunta, joka on pitänyt jo useita kokouksia. Toimikunnan puheenjohtajana on **Heikki Lahelma** ja jäsenenä **Pekka Mauranen, Annikki Lippinen, Mari Rajamaa** ja **Eeva-Kaisa Linna**.

Alekski Perttunen

Latvajärven starikka **Alekski Perttunen** täytti 80 vuotta 10. p:nä joulukuuta 2002 Ruotsin Boråsissa. Aleksin vaiheista kerroimme nrossa 7-8/2002.

35 muun kiimasvaaralaisen tavoin.

Yli 50 vuotta nämä karjalaiset ovat pitäneet yhteyttä toisiinsa ja Suomessa sekä muissa asuviin sukulaisiinsa. Tätä nykyä Ruotsissa on elossa 16 Kiimasvaarassa syntyneitä. Heistä nuorimmat ovat 63-vuotiaat kaksoiset ja vanhin lähes 80-vuotias.

Ahon livanan Veeraa jäivät kaipaamaan lapset ja lastenlapset perheineen, muut sukulaiset ja ystävät.

**JUSSI MUISTAMA
KERTU NURMELA**

Suomalais-ugrilaisen kielitieteen kansainvälisesti arvostettu tukija, akateemikko **Peter Hajdu** kuoli Budapestissä 19.9.-02. Tieteellisen toiminnan ohella hänellä oli merkittävä rooli Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteiden kehittäjänä.

Kiitoksia apurahasta!

Helena Takkinen, yksi viime syksyn seuramme opiskeluapurahan saaneista nuorista, on lähettänyt kiitoskirjeen seurallemme. Näin Helena kirjoittaa:

"Kiitän saadusta apurahasta! Valmistuin viime keväänä 2002 Kuusamon ammatti-instituutista merkonomiksi. Olen nyt tänä syksynä jatkanut opintojani Rovaniemen AMK:ssa, josta valmistun tietojenkäsittelyn tradenomiksi.

Isäni Timo Takkisen äidin Maija Takkisen o.s. Ahma (Afanasjeff) vanhemmat ovat Uhtualta. - Ystävällisin terveisin

HELENA TAKKINEN

•• Seuraavassa numerossa Karjalan Heimossa mm. näistä aiheista: Suurselän pitsilinja Aunuksessa rapistuu (valokuvia), Kostamuksen kylän Vataset (sukututkimusta ja haastatteluja), Tunkuan Jalaginien jäljillä, Tunkuan ja Lusmavaaran kylähistoriaa sekä Helsingin heimojuhlien ohjelma.

Uukuniemen tytöt Kalevalan MM 2002-kisojen voittajiksi

Eila Pöllänen (vas.) ja Sirkka Nurmi. (kuva: Katri Tirkkonen).

Kalevalan MM 2002 -kisat järjestettiin 20.10. Espoon kulttuuritalon Louhi-salissa. Loppukilpailuun oli valittu 18 parhainta runoniekkaa Suomesta, Karjalasta, Virosta ja Ruotsista. Kilpailuun sai ensi kertaa osallistua myös muilla kuin kalevalamittaisilla runoilla. Mukaan oli pyydetty kaksi hauskaa, enintään yhteensä kuuden minuutin mittaista esitystä. Lopussa oleva kaiken ratkaiseva improvisaatio oli maksimissaan kaksi minuuttia. Improvisaatioon annettiin hatusta nostamalla kolme sanaa. Voittajille tulivat sanat "Kivi, kuuntele minua".

Esillä oli toinen toistaan korkeatasoisempia tanssi- ja laulusesityksiä, sketsejä ja näytelmiä. Ammattitaitoa ei todella puuttunut. Huumori kukki. Kansainvälisyyttä toi heti alkutunnelmiin toinen tuomareista, joka oli lentänyt paikalle suoraan Pariisista. Mittelöstä tekivät arvioita päätuomareina runoilijat Kai Nieminen ja Ilpo Tiihonen.

Ensimmäisenä lavalle astunut, Ruotsista tullut monitoiminen nainen, karjalan kielen ja itkuvirsien taitaja Eila Pöllänen valloitti tuomareiden mukaan heti ensimmäisellä kalevalamittaisella laulullaan Burnout-Pirkko ja Heinäsirkka tuntuman ensi palkinnosta. Ironistis-sävyinen Kissanainen - kalevalamittainen zazaza - oli myös puhutteleva ja sydämeen käypä kokonaisuus. Improvisaatio-osuus Luusereiden blues -

bluesin ja rapin sekoitus - myös kalevalamittaa, ratkaisi ykkösjäsen. Runojen tekstit oli tehnyt pääosin Sirkka Nurmi. Sovituksessa oli apuna Eila Pöllänen. Pääpalkinnon saaneiden juuret ovat Uukuniemellä: Sirkka Nurmi on syntynyt Uukuniemellä Mensuvaaran kylässä ja on syntynyt Tuunanen. Eila Pöllänen isoisä Edvard Pöllänen on Uukuniemeltä.

Toisen palkinnon sai lapualainen räppäriyrymä Oppositio. Nykyajan kiihkeärytminen elämä kuvastui ansiokkaasti esityksestä. Valitettavasti sanat hukkuivat lähes täysin.

Yleisön suosikkeja olivat esimerkiksi rumpuniekka Anna-Mari Keckman, räppäri Juhani, virolainen siittiösolulla kuulijoita järjestyttelijä, jyvaskyläläinen ilmaisutaidonopettajien näytelmäryhmä ja loimaa-lainen klassisen tanssiesityksen tulkitseja.

Tv3 kuvasi improvisaatiot, jotka näemme kuvaruudusta joskus myöhemmin. Tuottaja oli Petri Niikko. Tilaisuudesta vastasivat Espoon kulttuuritoimi ja Vienan Karjalan Ystävät ry. Pääpalkinto oli 990 euroa.

Kilpailun avulla moni esiintyjä saa varmasti kutsuja uusille urille. Asiantunteva kriitikki ja kannustus saivat kilpailijoihin tuoretta uutta uskoa. Tietoja saa internetistä osoitteesta www.vienankarjala.net. - Karjalasta kajahtaa!

SIRKKA NURMI